

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

О.І. Дребот

*доктор економічних наук, професор, академік НААН
Інститут агроекології і природокористування НААН (м. Київ, Україна)
e-mail: drebot_oksana@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2681-1074>*

Н.М. Клим

*кандидат економічних наук, доцент
Національний лісотехнічний університет України (м. Львів, Україна)
e-mail: klym.nadya@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4949-6644>*

У статті досліджено особливості розвитку рекреаційного природокористування в умовах євроінтеграції. Визначено ключові інтеграційні механізми розвитку цього напрямку, які виступають стратегічним інструментом забезпечення балансу між охороною природних ресурсів, економічною ефективністю та соціальним розвитком територіальних громад. Доведено, що для успішної гармонізації з європейськими стандартами ключовим інструментом сталого розвитку є екотуризм, який забезпечує дбайливе використання природних ресурсів, охорону екосистем, особливо на урбанізованих територіях, та активне залучення місцевих жителів до управління рекреаційними зонами. Встановлено, що впровадження європейських стандартів у сферу рекреаційного природокористування забезпечує баланс між потребами людини у відпочинку, економічними умовами та охороною природи. Ключовим чинником довгострокової стійкості рекреаційних зон є адаптивне управління, яке охоплює моніторинг стану екосистеми та гнучке реагування на зміни, що дозволяє ефективно поєднувати розвиток туризму зі збереженням природного середовища.

Ключові слова: рекреаційні території, еколого-економічний механізм, інноваційні підходи, європейські стандарти.

ВСТУП

Актуальність дослідження розвитку рекреаційних територій у контексті євроінтеграційних процесів зумовлена необхідністю гармонізації національної політики з європейськими стандартами сталого розвитку, екологічної безпеки та раціонального природокористування. Інтеграція України до Європейського простору відкриває нові можливості для залучення інвестицій, розвитку туристичної інфраструктури та впровадження інноваційних підходів до управління рекреаційними ресурсами. Водночас зростає потреба в збереженні біорізноманіття, ефективному плануванні територій та підвищенні їх привабливості для туристів і місцевих громад. Важливе значення має також формування екологічної свідомості, покращення якості життя населення та сприяння сталому економічному зростанню регіонів. Цей процес має багатогранний вплив, поєднуючи екологічні, соціальні та економічні аспекти, що робить його стратегічним напрямом розвитку суспільства.

Крім того, актуальність дослідження зумовлена зростаючим значенням рекреаційного природокористування, яке посідає третє місце

серед провідних галузей світової економіки за рівнем доходу. Рекреаційна сфера забезпечує майже 15% світового валового національного продукту, демонструючи динамічний і гармонійний розвиток. Сучасна рекреація стає невід'ємною частиною повсякденного життя майже половини населення світу. Уже на початку ХХІ століття туристично-рекреаційна галузь сформувала 15% загального обсягу витрат споживачів, що підкреслює її стратегічне значення в глобальній економіці [1; 2].

Дослідження полягає в необхідності розроблення теоретичних і практичних засад розвитку рекреаційних територій, що сприятиме не лише внутрішньому соціально-економічному прогресу, а й успішній інтеграції України в Європейський простір. Це питання має міждисциплінарний характер, поєднуючи географію, економіку, екологію та європейські студії, що робить його важливим внеском у наукову та практичну діяльність.

Метою дослідження є визначення концептуальних аспектів розвитку рекреаційного природокористування в контексті євроінтеграційних процесів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Концептуальні аспекти розвитку рекреаційних територій у контексті європейських інтеграційних процесів є багатограними та охоплюють питання рекреаційного туризму, збалансованого розвитку, а також соціально-економічних та екологічних засад. У науковому середовищі України та світу цією проблематикою займалося багато вчених, які зробили вагомий внесок у розробку теоретичних засад, методології та практичних рекомендацій. Зокрема, О. Бейдик у своїх дослідженнях розглядає рекреаційні території як складову розвитку туристичної галузі, що є важливим елементом для інтеграції України в Європейський простір. У своїх працях із рекреаційної діяльності автор акцентує увагу на необхідності гармонізації національних підходів з європейськими стандартами сталого розвитку, зокрема щодо вдосконалення нормативно-правової бази, впровадження екологічно орієнтованих моделей управління, забезпечення балансу між рекреаційним навантаженням і збереженням природних екосистем [3]. П. Масляк підкреслює важливість адаптації розвитку рекреаційних територій до європейських інтеграційних підходів, зокрема через аналіз туристичного потенціалу та його впливу на регіональний розвиток. Він акцентує увагу на необхідності врахування європейського досвіду в управлінні рекреаційними зонами [4]. Н. Фоменко пов'язує рекреаційні території зі сталим розвитком, що є ключовим принципом європейської інтеграції. Дослідниця розглядає рекреацію як інструмент для досягнення екологічних і соціальних цілей, що відповідає європейським стратегіям (зокрема “Порядку денному на ХХІ століття”) [5; 6]. У працях Т. Хігренко акцентується увага на структурно-організаційних аспектах рекреаційної сфери, що є простором для адаптації до європейських стандартів управління та моніторингу рекреаційних зон [7].

Загалом, учені формують комплексний підхід до теми, охоплюючи теоретичні, практичні та інтеграційні аспекти розвитку рекреаційних територій у контексті європейських процесів. Їхні дослідження є взаємодоповнючими та створюють міцну основу для подальшого аналізу.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Для дослідження концептуальних аспектів розвитку рекреаційного природокористування в контексті євроінтеграційних процесів використано широкий спектр матеріалів і методів. *Аналіз документів* — проводилося вивчення європейських стандартів і практик у сфері ре-

креаційного природокористування, що допомогло сформувати розуміння нормативної бази та підходів ЄС. *Порівняльний аналіз* — здійснювалося зіставлення підходів різних країн до розвитку екотуризму та залучення місцевих громад, що дозволило виявити спільні риси й відмінності. *Економічний аналіз* — оцінювалися соціально-економічні вигоди від екотуризму для місцевих громад, зокрема вплив на зайнятість, доходи та розвиток інфраструктури. *Екологічний моніторинг* — проводилась оцінка впливу рекреаційної діяльності на стан екосистеми для визначення її екологічної стійкості та можливих ризиків.

Дослідження спиралося на комплексний підхід, який поєднував аналіз нормативно-правових документів ЄС, наукових праць, звітів, статистичних і ключових даних. Застосування таких методів, як аналіз документів, порівняльний та економічний аналізи, екологічний моніторинг і соціологічне опитування, дозволило обґрунтувати важливість екотуризму для сталого розвитку та соціально-економічного зростання регіонів у контексті євроінтеграційних процесів.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Рекреаційне природокористування є комплексом заходів, пов'язаних із використанням природних ресурсів для оздоровлення людини, відновлення фізичного та психологічного самопочуття, розширення екологічного світогляду тощо. Досі немає єдиного чіткого визначення поняття “рекреація”. Найбільш часто зустрічається наступне трактування: “процес відновлення фізично-духовних, нервово-психологічних сил людини, забезпечених системою засобів, які реалізуються у вільний від роботи час на певних (спеціалізованих) територіях” [1; 8–10].

Відповідно до статті 63 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища”, рекреаційними зонами є ділянки суші та водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення та туризму [11]. З огляду на це визначення, можна зробити висновок, що природним ресурсам рекреаційних територій притаманні такі якості, як естетична привабливість і затишок, унікальність, наявність оздоровчих і відновлювальних властивостей, які позитивно впливають на організм людини. У повсякденному житті для короткочасного відпочинку використовуються парки, лісопарки, музеї, заклади культури, стадіони, зони відпочинку, а для тривалого — санаторії, будинки відпочинку, пансіонати, турбази, готельно-відпочинкові комплекси та різноманітні засоби пересування [12–14]. Таким чином, ре-

креаційні зони відіграють ключову роль у задоволенні соціальних потреб населення, поєднуючи відпочинок, оздоровлення та туристичну привабливість. Їхнє ефективне використання та збереження вимагає комплексного підходу, що враховує як екологічну безпеку, так і розвиток інфраструктури для різних видів рекреаційної діяльності.

Особливості рекреаційних ресурсів та об'єктів обґрунтовують їхню важливу роль у покращенні якості життя людини, поєднуючи красу природи з можливостями для відпочинку й оздоровлення.

Термін “рекреаційні території” активно використовується в країнах з розвиненим містобудуванням, екологічним плануванням і туризмом. У країнах Східної Європи (Україні, Польщі) він закріплений у законодавстві та будівельних документах, що визначають території для відпочинку, санаторно-курортної діяльності та природоохоронних зон. У Західній Європі (Німеччині, Франції, Італії, Іспанії) цей термін широко використовується в урбаністиці та охороні

навколишнього середовища. У США, Канаді та Австралії рекреаційні території є важливою частиною природоохоронної політики та містобудування, зокрема у системі національних парків. В Азії (Японії) та Латинській Америці (Бразилії) вони сприяють розвитку туризму та збереженню природних ресурсів. Загалом, використання терміна відображає пріоритети держави в збереженні природи, покращенні якості життя та розвитку рекреаційної інфраструктури (табл. 1).

Концептуальний підхід щодо розвитку рекреаційних територій має ґрунтуватися на інноваційних, комплексних і стабільних засадах, які враховують економічні, соціальні, екологічні та культурні аспекти [15]. Основними завданнями такого підходу є:

- стимулювання економічного прогресу через залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру та підтримку місцевого бізнесу;
- покращення добробуту населення шляхом створення нових робочих місць і підвищення якості життя в рекреаційних зонах;

Таблиця 1

Використання дефініції “рекреаційні території” в різних країнах світу

№ з/п	Країна	Використання дефініції	Сфера застосування
1	Україна	Широко використовується в законодавстві та плануванні території.	Містобудування, екологія, туризм
2	Німеччина	<i>Erholungsgebiete</i> — офіційний термін для рекреаційних зон.	Планування міст, національних парків
3	Франція	<i>Zones récréatives</i> — використовується в містобудуванні.	Урбаністика, природоохоронні території
4	Польща	<i>Tereny rekreacyjne</i> — охоплюють курортні та природоохоронні території.	Туризм, природокористування
5	Іспанія	<i>Áreas recreativas</i> — використовується для природних і туристичних зон.	Туризм, містобудування
6	Італія	<i>Aree ricreative</i> — використовується в урбаністиці та природоохоронних парках.	Охорона природи, туризм
7	Канада	<i>Recreational areas</i> — офіційно використовується в містобудуванні та національних парках.	Природоохоронні зони, активний туризм
8	США	<i>Recreational lands / areas</i> — широко використовується в урбаністиці та природоохоронних програмах.	Національні парки, міські зони
9	Японія	レクリエーション地域 (<i>Recreation Chiiki</i>) — використовується для розвитку рекреаційних просторів.	Природні парки, містобудування
10	Бразилія	<i>Áreas de recreação</i> — використовується для позначення зон активного відпочинку.	Туризм, природоохоронні зони
11	Австралія	<i>Recreational reserves</i> — офіційно використовується в міському плануванні та екотуризмі.	Національні парки, урбаністика

Джерело: сформовано авторами на основі інформації з Вікіпедії.

- впровадження демократичних механізмів участі громадськості в ухваленні рішень щодо розвитку територій, зокрема через публічні обговорення та соціальні ініціативи;
- охорона та популяризація культурної спадщини, включно з відродженням традиційних ремесл, мистецтва та історичних пам'яток;
- підтримка та поліпшення екологічного стану територій, зокрема через впровадження екологічних стандартів, збереження біорізноманіття, відновлення природних ландшафтів та контроль за якістю води і повітря.

Екологічна стійкість як основа рекреаційного природокористування — це діяльність, спрямована на раціональне використання природних ресурсів для відпочинку, оздоровлення та відновлення сил людини, яка охоплює туризм, екскурсії та санаторно-курортне лікування.

Ключовим аспектом розвитку рекреаційного природокористування є екологічна стійкість, яка забезпечує збереження біорізноманіття та стабільність природних екосистем під час рекреаційної діяльності. Для цього необхідно:

- раціонально планувати туристичні маршрути;
- створювати екологічні стежки з мінімальним впливом на довкілля;
- нормувати кількість відвідувачів у природоохоронних зонах;
- впроваджувати енергоефективні та екологічно чисті технології в рекреаційних об'єктах.

Важливу роль відіграє екологічна освіта туристів, спрямована на формування відповідального ставлення до природи. Це дозволяє зменшити антропогенний вплив і забезпечити довгострокове збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Другий важливий аспект розвитку рекреаційного природокористування — соціально-економічний, який підкреслює його значення для суспільства та економіки. Ця діяльність сприяє створенню робочих місць, розвитку інфраструктури (наприклад, доріг, готелів, закладів харчування) та підвищує якість життя місцевого населення. Особливу увагу приділено екотуризму, який не тільки приносить економічні вигоди, а й підтримує місцеві традиції та ремесла. Для розвитку, що є справедливим, важливо залучати місцеві громади до управління рекреаційними ресурсами та розподілу прибутків. Такий підхід не тільки зміцнює економіку регіону, а й сприяє соціальній згуртованості та культурному обміну між туристами та місцевими жителями.

Третій аспект — управлінський, який забезпечує скоординовану взаємодію між державними органами, бізнесом, науковими уста-

новами та громадськими організаціями для забезпечення сталого розвитку рекреаційного природокористування. Ефективне управління включає розроблення стратегій, що враховують як потреби людини, так і збереження природи, а також моніторинг стану екосистем і ресурсів. Адаптивне управління дозволяє швидко реагувати на зміни в екологічній ситуації чи соціально-економічних умовах, наприклад коригувати туристичні потоки чи впроваджувати нові правила використання території. Такий підхід гарантує довгострокову стійкість рекреаційних зон, поєднуючи інтереси всіх цікавих сторін і зберігаючи баланс між відпочинком та охороною природи.

Європейські стандарти розвитку рекреаційного природокористування базуються на принципах сталості, забезпечуючи гармонійне поєднання рекреації, економічного розвитку та збереження природи. Завдяки екотуризму, залученню громади та скоординованому управлінню досягається довгострокова стійкість рекреаційних зон, що дозволяє зберегти природну спадщину для майбутніх поколінь (рис. 1).

Комплексний розвиток рекреаційних зон повинен передбачати не лише збереження, але й вдосконалення природних ландшафтів, підтримку біорізноманіття та забезпечення екологічної рівноваги. Важливо забезпечити соціальну гармонію між місцевими жителями та відпочивальниками, зокрема через розвиток інфраструктури, яка задовольняє потреби обох груп.

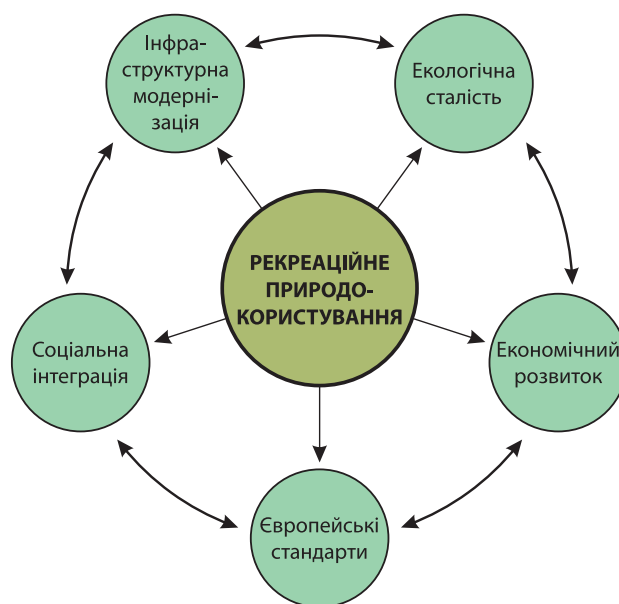

Рис. 1. Концептуальні аспекти розвитку рекреаційного природокористування

Джерело: розроблено авторами.

Концептуальні аспекти розвитку рекреаційного природокористування в контексті євроінтеграційних процесів

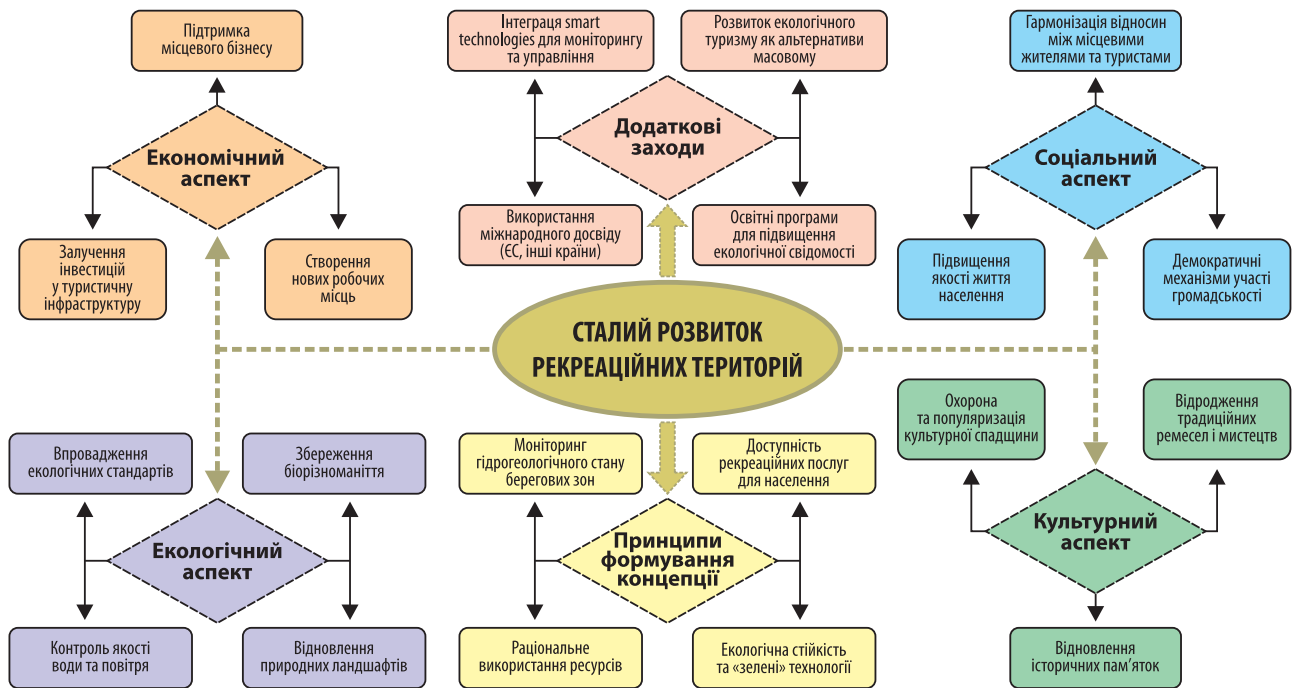

Рис. 2. Концептуальні аспекти сталого розвитку рекреаційних територій

Джерело: розроблено авторами.

Принципи формування концепції розвитку рекреаційних зон повинні охоплювати:

- раціональне та ефективне використання природних ресурсів з урахуванням їхньої відновлюваності;
- забезпечення екологічної стійкості через впровадження “зелених” технологій та зменшення антропогенного впливу;
- врахування соціально-економічних чинників, таких як доступність рекреаційних послуг для різних верств населення;
- аналіз гідрогеологічного стану берегових зон і розроблення заходів щодо їх захисту від ерозії, забруднення та інших негативних впливів.

До додаткових науково обґрунтованих підходів щодо вдосконалення аспектів рекреаційних територій належать такі:

- інтеграція “розумних” технологій (англ. *smart technologies*) для моніторингу стану природних ресурсів, управління туристичними потоками та прогнозування змін екосистем;
- розвиток екологічного туризму як стратегії збалансованого використання природних ресурсів, що сприятиме зниженню антропогенного навантаження та підтримці природної рівноваги;
- адаптація міжнародного досвіду у сфері сталого розвитку рекреаційних зон, зокрема використання найкращих практик ЄС щодо збе-

реження природних ландшафтів, мінімізації відходів та екологічного менеджменту;

- розширення програм екологічної освіти для місцевого населення та туристів із метою підвищення рівня екологічної свідомості та формування культури відповідального природокористування;
- розробка довгострокових стратегій управління рекреаційними зонами з урахуванням змін клімату та їхнього потенційного впливу на природні комплекси, біорізноманіття та інфраструктуру.

Запропоновані заходи дозволять забезпечити сталий розвиток рекреаційних територій, створюючи баланс між економічними інтересами, соціальними потребами та екологічними пріоритетами (рис. 2).

ВИСНОВКИ

Для забезпечення сталого розвитку рекреаційних територій необхідно впроваджувати комплексні підходи, що поєднують економічні, соціальні, екологічні та культурні аспекти. Важливими завданнями є залучення інвестицій, створення нових робочих місць, охорона та популяризація культурної спадщини, впровадження екологічних стандартів і використання сучасних технологій для моніторингу та управління природними ресурсами. У цьому контексті розвиток рекреаційних територій має

ґрунтуватися на принципах раціонального використання природних ресурсів, екологічної стійкості та соціально-економічної доступності. Упровадження “зелених” технологій, екологічного туризму та міжнародного досвіду сприятиме гармонійному розвитку цих територій, мінімізуючи антропогенне навантаження та підтримуючи природну рівновагу.

Отже, стратегічний розвиток рекреаційних територій повинен передбачати не лише їхнє збереження, а й створення умов для ефективного використання, забезпечуючи баланс між економічними інтересами, соціальними потребами та екологічними пріоритетами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Завербний А.С. Розвиток рекреаційного природокористування України за євроінтеграційних умов: функціонально-управлінський аспект. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 15–25. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.15.25>
2. Dolesh R.J. Top Trends in Parks and Recreation for 2022. The National Recreation and Park Association. 16 December 2021. URL: <https://www.nrpa.org/parksrecreation-magazine/2022/january/top-trends-in-parks-and-recreation-for-2022/> (accessed: 23.12.2024).
3. Бейдик О., Топалова О. Теоретико-практичні аспекти рекреаційно-туристського природокористування. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2018. № 1 (70). С. 15–21. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.70.3>
4. Масляк П.О. Рекреаційна географія: навч. посібн. К.: Знання, 2008. 343 с.
5. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с. URL: <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Fomenko.pdf> (дата звернення: 27.12.2024).
6. Фоменко Н.В. Рекреалогія як науковий напрямок. *Наукові записки*. 2009. № 2. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/20966/1/003Fomenko.pdf> (дата звернення: 27.12.2024).
7. Рідей Н.М., Хітренко Т.Ф. Рекреація в Україні: вивченість, перспективи дослідження розвитку рекреаційних територій. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2015. № 3. С. 64–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddau_2015_3_14 (дата звернення: 03.01.2025).
8. Бабікова К.О. Системний підхід до еколого-економічного забезпечення збалансованого розвитку рекреаційного туризму. *Економіка та держава*. 2021. № 5. С. 44–47. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.5.44>
9. Бондаренко Ю.Г. Механізм державного управління інвестуванням в рекреаційній сфері: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03. Львів, 2019. 290 с.
10. Гринів Л.С. Теоретико-методологічні засади формування екологічно-збалансованої економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.01. Львів, 2002, 39 с.
11. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 10.01.2025).
12. Заставний Ф.Д. Географія України. У 2-х кн. / Ред. М.П. Парсей. Львів: Світ, 1994. 472 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009964> (дата звернення: 10.01.2025).
13. Карпенко Р.В. Особливості використання та охорони рекреаційних територій України. *Актуальні проблеми відновлення та розвитку цивільно-правових відносин в сучасних умовах: матеріали Всеукраїнського студентського науково-практичного онлайн-семінару* (м. Дніпро, 11 квітня 2024 р.). Дніпро: ДДУВС, 2024. С. 124–127. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13800/1/7.pdf> (дата звернення: 03.01.2025).
14. Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України: затверджено наказом Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 26.07.2022 р. № 256. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text> (дата звернення: 27.12.2024).
15. Концепція розвитку прибережної території Бердянського району. URL: berd-rayrada.gov.ua (дата звернення: 03.01.2025).

CONCEPTUAL ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF RECREATIONAL NATURE MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

Drebot O.

Doctor of Economics Sciences, Professor, Academician of NAAS
Institute of Agroecology and Environmental Management of NAAS (Kyiv, Ukraine)
e-mail: drebot_oksana@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2681-1074>

Klym N.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Ukrainian National Forestry University (Lviv, Ukraine)
e-mail: klym.nadya@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4949-6644>

The article examines the features of the development of recreational nature use in the context of European integration. Key integration mechanisms for the development of this area are identified, which act as a strategic

tool for ensuring a balance between the protection of natural resources, economic efficiency and social development of territorial communities. It is proven that for successful harmonization with European standards, the key tool for sustainable development is ecotourism, which ensures the careful use of natural resources, the protection of ecosystems, especially in urbanized areas, and the active involvement of local residents in the management of recreational areas. It is established that the implementation of European standards in the field of recreational nature use ensures a balance between human needs for recreation, economic conditions and nature protection. The key factor in the long-term sustainability of recreational areas is adaptive management, which includes monitoring the state of the ecosystem and flexible response to changes, which allows for the effective combination of tourism development with the preservation of the natural environment.

Keywords: recreational areas, ecological and economic mechanism, innovative approaches, European standards.

REFERENCES

- Zaverbnyi, A.S. (2023). Development of recreational nature use in Ukraine under European integration conditions: functional and managerial aspect. *Innovation and Sustainability*, 1, 15–25. doi: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.1.15.25>
- Dolesh, R.J. Top Trends in Parks and Recreation for 2022. (16 December 2021). The National Recreation and Park Association. Retrieved from <https://www.nrpa.org/parks-recreation-magazine/2022/january/top-trends-in-parks-and-recreation-for-2022/>
- Beydik, A., Topalova, O. (2018). Theoretical and practical aspects of recreation and tourism environmental management. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv, Geography*, 1 (70), 15–21. doi: <http://doi.org/10.17721/1728-2721.2018.70.3>
- Masliak, P.O. (2008). Recreational geography: textbook. K.: Znannia.
- Fomenko, N.V. (2007). Recreational resources and resort management. K.: Tsentr navchalnoi literatury. Retrieved from <http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/Fomenko.pdf>
- Fomenko, N.V. (2009). Recreation as a scientific direction. Scientific notes, 2. Retrieved from <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/20966/1/003Fomenko.pdf>
- Ridei, N.M., & Khitrenko, T.F. (2015). Recreation in Ukraine: study status, prospects for research into the development of recreational areas. *Bulletin of the Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University*, 3, 64–69. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddau_2015_3_14
- Babikova, K.O. (2021). A systematic approach to ecological and economic support for the balanced development of recreational tourism. *Economy and the state*, 5, 44–47. doi: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.5.44>
- Bondarenko, Yu.H. (2019). Mechanism of state management of investment in the recreational sector. (Candidate's dissertation, National University "Lviv Polytechnic", Lviv, Ukraine).
- Hryniv, L.S. (2002). Theoretical and methodological principles of forming an ecologically balanced economy. (Extended abstract of the candidate's dissertation, National Forestry University of Ukraine, Lviv, Ukraine).
- Law of Ukraine No. 1264-XII "On Environmental Protection". (1991, June). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>
- Zastavnyi, F.D., & Partsei, M.P. (Ed.). (1994). Geography of Ukraine (in 2 books). Lviv: Svit. Retrieved from <http://resource.history.org.ua/item/0009964>
- Karpenko, R.V. (2024). Features of the use and protection of recreational areas of Ukraine. In *Current problems of restoration and development of civil legal relations in modern conditions: materials of the All-Ukrainian student scientific and practical online seminar* (pp. 124–127). Dnipro: Dnipro State University of Internal Affairs. Retrieved from <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/13800/1/7.pdf>
- Order ministry of environmental protection and natural resources of Ukraine No. 256 "Regulations on recreational activities within the territories and objects of the nature reserve fund of Ukraine". (2022, July). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text>
- Concept of development of the coastal territory of Berdiansk district. (n.d.). Retrieved from <https://berd-rayrada.gov.ua/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ДРЕБОТ Оксана Іванівна, доктор економічних наук, професор, академік НААН, директор, Інститут агроєкології і природокористування НААН (вул. Метрологічна, 12, м. Київ, Україна, 03143; e-mail: drebot_oksana@ukr.net; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2681-1074>).

КЛИМ Надія Михайлівна, кандидат економічних наук, доцент, Національний лісотехнічний університет України (вул. Генерала Чупринки, 103, м. Львів, 79057; e-mail: klym.nadya@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4949-6644>).